

СЕКЦІЯ 9.БУХГАЛТЕРСЬКИЙ, УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ТА АУДИТ

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

БАГРІЙ К.Л.

*к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту
Чернівецького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету
м. Чернівці, Україна*

Контроль є невід'ємною складовою управління національним господарством і його окремими ланками. Його роль в умовах переходу до стабільних економічних відносин визначається не тільки необхідністю усунення прорахунків в управлінні економікою, наявністю недоліків у фінансовій практиці, неефективністю витрачання коштів або розкраданням майна, і особливо державного, а й закономірністю ускладнення господарських і економічних зв'язків.

Становлення, розвиток та здійснення фінансового контролю в Україні відбувається досить повільно, зазнаючи певних перешкод у зв'язку із впливом багатьох змін, економічних тенденцій й наслідків світової фінансової кризи. Це і зумовлює необхідність створення досконалої системи фінансового контролю в Україні для забезпечення фінансової дисципліни під час проведення реформування народного господарства.

Проблеми фінансового контролю розглядалися у наукових працях багатьох українських учених, серед яких: А. Берlach, Я. Буздуган, С. Буткевич, Л. Воронова, О. Пащенко, Л. Савченко, І. Стефанюк та ін. Також питання фінансового контролю досліджувалось багатьма українськими економістами, серед яких особливо необхідно виділити: О.Д. Василика, А.О. Єпіфанова, О.П. Кириленко, А. Буковинський, С.О. Булгакова, О.П. Зварич, В.І. Каленська, О.Т. Колодій, В.І. Стоян, О.О. Чечуліна та ін.

Значення фінансового контролю полягає в тому, що він являє собою систему органів і заходів з перевірки законності та цілеспрямованості дій у галузі утворення, розподілу й використання грошових фондів держави та органів місцевого самоврядування, одну з форм державного контролю, що сприяє забезпеченню законності, охорони власності, правильному ефективному й економічному використанню бюджетних, власних коштів, і допомагає виявляти порушення фінансової дисципліни.

За своєю економічною сутністю фінансовий контроль – це комплекс заходів, що вживаються законодавчими і виконавчими органами влади всіх рівнів, а також спеціально створених установ, для забезпечення законності та ефективності формування, володіння та використання фінансових ресурсів з метою захисту фінансових інтересів держави, місцевого самоврядування, суб'єктів

господарювання та громадян, а також успішного досягнення поставлених цілей у сфері фінансів.

Аналізуючи ефективність фінансового контролю в Україні, можна виявити низку серйозних проблем становлення державного фінансового контролю.

Однією з головних проблем є недосконала законодавча база. А саме, через наявність великої кількості нормативно-правових актів, що регулюють діяльність у сфері фінансового контролю, які певним чином дублюють функції державних органів, у яких по-різному трактуються тотожні поняття, пропонуються різні класифікації форм контролю, контрольних органів, виникає плутанина між органами, на яких покладений обов'язок здійснення фінансового контролю та зростання негативної тенденції стосовно фінансових правопорушень та економічних злочинів.

Сьогодні спостерігається недостатньо продумане впровадження заходів та форм фінансового контролю, що застосовуються у зарубіжних країнах, до національної фінансової системи. Це ж стосується й застосування міжнародних стандартів та програм поряд із вітчизняним законодавством. Необхідно пам'ятати, що функції і структура органів фінансового контролю, наприклад в Україні і Великобританії, першочергово відрізнятимуться хоча б через різні форми правління держав.

Також до недоліків фінансового контролю можна виокремити, що існує слабка взаємодія державної фінансової інспекції з правоохоронними та судовими органами, низький рівень надійності механізму адміністративних стягнень та ін. Це в свою чергу є наслідком ряду проблем які тягнуть за собою тенденцію до зростання кількості фінансових правопорушень.

У здійсненні своїх контрольних функцій перед органами державної фінансової інспекції постає проблема відсутності єдиної інформаційної системи контролю, тобто доступу до баз даних інших фінансових контролюючих органів. З метою забезпечення ефективного контролю за всіма напрямками витрачання бюджетних коштів вкрай необхідним є встановлення систематичного обміну інформацією між усіма фінансовими і контролюючими органами, які забезпечують виконання бюджету. Тобто необхідна єдина інформаційна база.

Крім цього у процесі здійснення фінансового контролю є кадрові питання органів державної фінансової інспекції, де через надмірне перенавантаження контролерів-інспекторів, неналежне матеріальне стимулювання працівників державної фінансової інспекції, призводить до підвищення плинності кадрів.

Також до основних проблем фінансового контролю в Україні, що потребують розв'язання, можна віднести такі:

- більшість перевірок має фіскальний характер. Тобто, це означає що найчастіше використовують такі методи контролю як інспектування та перевірка. Ці методи дають змогу виявити лише фінансові порушення, але не дають можливість запобігти їм чи дослідити причини їх виникнення;
- керівники установ, підприємств та організацій не усвідомлюють всієї важливості внутрішнього фінансового контролю для своїх установ, так і для системи управління фінансами в державі;
- недосконалість механізму адміністративних стягнень;

- постійне зростання фінансових порушень у сфері використання бюджетних коштів;
- недосконалість внутрішньої системи нормативів та стандартів здійснення контролю.

З метою вирішення проблем фінансового контролю в Україні, слід провести ряд заходів:

- розробити законодавчу базу, нормативно-правові акти, інструктивні і методичні документи, що підвищують ефективність державного фінансового контролю;
- чітко регламентувати функції, права і відповідальність органів, які здійснюють фінансовий контроль;
- вирішити питання поліпшення матеріально-технічного забезпечення контрольних органів;
- проведення заходів з удосконалення професійного рівня працівників контрольних органів;
- вивчення і впровадження в практику зарубіжного досвіду проведення державного фінансового контролю.
- сформувати дієву систему моніторингу фінансово-господарської діяльності підприємств, які перебувають у державній або комунальній власності, для підвищення їх прибутковості й конкурентоспроможності.
- формування нових і вдосконалення діючих методик та процедур державного фінансового контролю;
- забезпечення координації діяльності органів внутрішнього та зовнішнього державного фінансового контролю через запровадження єдиної інформаційної бази;
- удосконалення кадрового забезпечення системи державного фінансового контролю, створення сучасної науково-дослідної та навчальної бази за міжнародними зразками;
- створення адекватної сучасної інформаційно-комунікаційної інфраструктури.

Отже, фінансовий контроль відіграє важливу роль у здійсненні фінансової діяльності держави, у ході якої проходить формування, розподіл і використання централізованих і децентралізованих грошових фондів. Тому для ефективного здійснення фінансового контролю потрібно по-перше, чітко визначити органи контролю та законодавчо закріпити їх задачі, права, сферу дії, по-друге, обґрунтувати порядок їх взаємодії при проведенні фінансового контролю, що, в свою чергу, допоможе удосконалити систему фінансового контролю в цілому.